

Fratii Jderi de Mihail Sadoveanu

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Samanatorismul " si poporanismul isi disputau intaietatea in debutul secolului al XX-lea si, in aceasta atmosfera de idealizare a trecutului, Sadoveanu se intoarce spre istorie, zugravind o Moldova arhaica, aflata in permanenta sub influenta mitului si a legendei.

Romancier realist interbelic (desi debuteaza la sfarsitul secolului al XIX-lea, succesul il va cunoaste in perioada dintre cele doua razboaie mondiale), Sadoveanu are o anumita viziune romantica pe care o proiecteaza asupra eroilor sai, vazuti, in mare parte, ca niste simboluri. Excelent povestitor, el este si creatorul romanului istoric romanesc, intr-o perioada in care in literatura romana incercarile erau destul de modeste, iar literatura europeana produsese deja scriitori de succes precum Walter Scott sau Al. Dumas, la care romanul istoric se suprapune celui de aventuri.

Sadoveanu este considerat un autor de proza traditionalista, insa critica actuala descopera la el o disputa intre traditie (interes pentru satul traditional, pentru istorie si social, folclor, obiceiuri, traditii, structura traditionala) si modernitate (inserarea sau prelucrarea mitului in structura operei - creanga de aur in romanul cu acelasi titlu, Miorita si mitul lui Isis si Osiris in Baltagul, mitul Antihristului in Zodia Racului etc).

Romanele istorice, romantice prin atmosfera, sunt proze de evocare ce surprind cateva etape din istoria nationala: etapa fabuloasa a inceputului (evocarea Daciei si a religiei stravechi - Creanga de aur), epoca eroica a lui Stefan cel Mare {Fratii Jderi}, secolele al XVI-lea - al XVII-lea cu domniile lui Ioan Voda cel Cumplit, Vasile Lupu sau Duca Voda (soimii, Nicoara Potcoava, Nunta domnitei Ruxanda, Zodia Racului).

N. Manolescu propune o impartire - cu sens general - in "romane ale varstei de aur, ce zugravesc o societate patriarhala si idilica, stabila, bogata, armonioasa si protocolara (Nunta... si mai ales Fratii Jderi), si romane ale decaderii, in care paradisul apare devastat, domniile sunt nesigure si framantate {soimii si Nicoara Potcoava, Vremuri de bejanie, Neamul soimarestilor si, cel mai bun dintre toate, Zodia Racului}" (N. Manolescu, Mihail Sadoveanu sau utopia cartii, Pitesti, Ed. Paralela 45, 2002, p. 185).

Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie.

Sadoveanu si-a cautat surse de inspiratie pentru acest roman nu numai in cronicile lui Ion Neculce sau Grigore Ureche, ci si in operele lui Alecsandri {Altarul manastirii Putna, Dumbrava rosie), Eminescu (Musatinii si codrut), Delavrancea (Apus de soare) sau in creatia populara, in mituri, legende si credinte. Lumea romanului traieste vesnic intr-o mixtura de real si fabulos.

Opera de maturitate, Fratii Jderi a aparut in trei volume: Ucenicia lui Ionut 1935, Izvorul alb 1936 si Oamenii Mariei Sale 1942, avand caracter de epopoe. Imbina trasaturi ale romanului istoric si ale

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

celui social, ca un fel de cronica a unei epoci.

Titlul anunta numele familiei care sta in centrul cartii; tema principala a romanului este prezentarea istoriei Moldovei in vremea lui stefan cel Mare, adica a doua jumatate a secolului la XV-lea. Cele doua fire epice urmaresc evenimentele domniei (planul istoric) si evenimentele Jderilor, reprezentanti ai oamenilor obisnuiti (planul social).

Cele trei volume surprind diferite etape din evolutia personajelor: Ucenicia lui Ionut prezinta formarea fiului cel mic, Ionut Jder, care, dintr-un adolescent naiv, devine osten la curtea domneasca (volumul are trasaturile unui Bildungsroman); Izvorul Alb surprinde etapa maturitatii si a "iubirii matrimoniale" (Simion Jder se indragosteste de Marusca), iar al treilea volum infatiseaza varsta batranetii si a devotamentului pentru domnie. Daca primele doua parti cuprindeau aspecte sociale, secvente din viata de familie, cu obiceiurile si practicile traditionale, al treilea volum este dominat de figura legendara a lui stefan cel Mare, a carui imagine se suprapune celei a Sfantului Gheorghe ucigand balaurul.

Motivul strainului (solii venetieni), prin ochii carora sunt descifrate realitatile social-istorice din Moldova este un procedeu folosit si in alte romane (in Zodia Racului este abatele Paul de Marenne, in Creanga de aur Kesarion Breb, desi el nu viziteaza Moldova, ci Bizantul) si preluat de la Montesquieu.

Trasaturi specifice

In 1934, Sadoveanu publica monografia Viata lui stefan cel Mare, care prefigura epopeea a carei actiune este situata intre 1469 si 1475. Desi roman istoric in intentie, epicul nu exclude misterul, aventurile sentimentale, urmaririle, situatiile-limita, infruntarile hiperbolice etc, toate sub semnul lirismului tipic sadovenian. Chiar si in roman, autorul este un povestitor in primul rand.; mai mult, legenda si mitul transpar dincolo de naratiunea propriu-zisa, trimitand la basm. Onofrei si Samoila sunt asemanati cu Farma-Piatra si Stramba-Lemne; se vorbeste despre un armasar nazdravan sau despre vrajile bourului; Ionut Jder aduce a Fat-Frumos, stefan cel Mare pare Sf. Gheorghe in lupta cu balaurul s.a.m.d. Nici ritualurile, descantecele, vrajile, blestemele, datul in bobi, invocarea duhurilor de catre Iisaftea (care are si vise premonitorii) nu stau departe de aura mitica. Se vorbeste despre momentul in care "pasesc pe iazuri stime, ca niste muieri subtirate, infasurate in borangicuri alburii", Onofrei Caliman povesteste despre campul cu mistreti negri in urma carora veneau calareti fara cap, armasarul Catalan necheaza de trei ori si batalia de la Baia a fost castigata, bourul alb -simbol al Moldovei - este miraculos ... Interesanta este si alternanta practicilor oculte, arhaice (care precedau ortodoxismul) cu religia crestina (aceeasi atitudine ambigua, inasa tipica taranului roman, o regasim si in alte romane - Baltagul, Zodia Racului...).

Naratorul omniscient lasa ocazional dreptul de a nara unor personaje (Ionut Jder, Comisul Manole Par-Negru, Nechifor Caliman, solii venetieni etc), a caror opinie poate corespunde sau nu celei a naratorului din afara, conferind, astfel, obiectivitate celor relatate. Constructia romanului este deductiva, rationalista, evenimentele decurg in ordine cronologica, personajele sunt tipice, focalizarea zero.

Caracterizarea personajelor

Daca in prezentarea civilizatiei medievale moldovenesti Sadoveanu a fost apropiat de stilul lui N. Balcescu sau al lui M. Kogalniceanu, portretul lui stefan, ca simbol al dreptatii, al iubirii de tara, al credintei si al luptei pentru independenta aminteste de Letopisetul lui Gr. Ureche, unde portretul moral avea intaietate asupra celui fizic. Schitate doar, trasaturile fizice -"privire verde, taioasa", "puternica strangere a buzelor", cu obrazul "ars proaspat" indica un om cu vointa puternica, ager si hotarat.

Desi "scurt di statura", el domina prin personalitate: "cei dinaintea sa, opriti la zece pasi, pareau a se uita la el de jos in sus". Autorul evoca imaginea domnitorului prin impactul pe care il are asupra privitorului: "Se vorbeste, prin sate despre maria sa ca-i un om nu prea mare la stat, insa groaznic cand isi incrunta spranceana". Astfel, portretul moral este construit mai ales din opiniile celor care il cunosc sau il privesc; prin vocea poporului, capata atribute legendare. Personajul este vazut in doua ipostaze - cea reala, ca om (este surprins in activitatile obisnuite, calatorind prin tara, intalnindu-se cu supusii, pregatind ostirea, examinandu-si gandurile, cunoscand indoiala sau teama si constientizandu-si greselile pentru care cere iertare) si simbolic - asa cum il observam din prima aparitie, cand are loc hramul Manastirii Neamt. Multimea il asteapta nerabdatoare, crezand ca daca vine "cine stie ce are sa se mai intample! Au sa se miste puhoaietele, are sa se reverse apa Moldovei, are sa se porneasca iar vreun razboi". Voievodul apare "calare pe cal alb" (calul alb simbolizeaza puterea politica, arata statutul ales de domnitor), are un palos cu care cearta pe unii boieri si in fata caruia s-a plecat si craiul Mateias. Despre el se mai spune: "parintele sau Bogdan-Voda l-a blagoslovit in taina la o biserica din Muntele Atonului, ca sa se ridice in zilele lui cu puteri mari de osti si sa bata razboi cu spurcatii ismailiteni."

Domnitor educat, impresioneaza solii venetieni, care sunt uimiti de stransa legatura dintre el si oamenii simpli (se vorbeste chiar de fascinatie pe care o exercita asupra supusilor sai); el pare a fi parintele tuturor si societatea pe care o doreste are in centru conceptul de familie, pe care Jderii il exemplifica. Mai mult, stefan boteaza pruncii razesilor, aducandu-i la curte pentru a-i invata meseria de osten. Inspira incredere, demnitate, are autoritate si totodata se arata dispus de a asculta sfaturile celor batrani, dar si pe cele ale tinerilor, fiind interesat de ce cred "oamenii mariei sale".

Justitiar si cinstit, el face ordine in tara; este si un strateg foarte bun, viteaz, demonstrandu-si patriotismul mai ales in batalia de la Vaslui. stefan este tipul personajului romantic, avand calitati exceptionale, exemplar prin fapte, un arhetip.

Un alt personaj model de credinta si jertfa este Ionut Jder, fiul cel mic (adoptat) al lui Manole si al Iisaftei. El este urmarit in evolutie de la adolescenta la maturitate. Ucenicia consta in acumularea unor experiente de viata: invata sa vaneze, sa creasca animale, sa lupte, sa iubeasca. Curajos, cu spirit de aventura, impulsiv, el este asemanat cu un personaj de basm. in a doua etapa, il gasim in ipostaza de osten al lui stefan, om de actiune, dand dovada istetimmii si eroismului sau in orice situatie.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Stil. Limbaj.

Semnificativa pentru arta sadoveniana, care poate descrie o lume apusa, este batalia de la Vaslui, a carei prezentare a fost asemanata cu o tehnica cinematografica a prim-planului, a alternarii imaginii dintr-o tabara in alta, a evocarii epocii prin descrierea vesmintelor, a armelor, a gesturilor, a imaginilor auditive. Prin proiectare in mitic si fantastic -multimea dusmanilor are infatisarea unui balaur - personajele devin eroi de balada: Manole si Simion lupta ca niste eroii si aduna deasupra lor o movila de dusmani.

Lexicul este arhaic (tarnita, hart, a pruji, a imblaci, a naboi, surlas, a haladui etc.) si este sustinut de constructii perifrastice cu rezonante cronice ("au pornit in risipa", "a cazut porunca"...)

Spectacolul mare si dramatic al luptei imbina realul si fantasticul, tragicul si frumosul, natura si umanul, dezvaluite de metafore si simboluri, de imagini auditive si vizuale: "Noapte s-au spalat nouri de pe cer, iar la revarsarea zorilor de marti s-au umplut vaile Barladului, intre codri, ca de un abur de lapte", "foirea urdiei a pornit din nou, ca a unui balaur cu multe capete si labe care se tara prin mlastina", "Iarma inselatoare de razboi", "Asa de tari au fost aceste lovituri si atat de neinduplecate, cu mare pieire si jertfa din partea razasimii, incat trupul balaurului a fost curmat in doua", "dupa ceasul al cincilea, au falfait perdelele cetii" etc.

Dinamismul luptei este dat de alternarea timpurilor verbale - perfectul compus, care exprima o actiune rapida („si-au scanteiat sabiile", a navalit, au venit, s-au infricosat, au pripit), este intrerupt de imperfectul, care marcheaza scurtele momente de incarcatura afectiva sau de simpla observatie (dar parca desprinse din alt plan): "erau sangerati si amestecati cu mazga", "batranul fusese lovit de fier la grumaz si varsa sange din rana larga", "de mirare era razesilor ca acel fecior nici nu graieste, nici nu plange. El isi ducea mortii sai, dupa o porunca pe care o avea", "era deasa pacla, sa tai cu cutitul".